

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

PROVISION OF SOCIAL INTEGRATION FOR PEOPLE WITH DISABILITIES

Галина Кучер

начальник управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради

Galina Kucher

Head of Labor and Social Protection Department of the Uman City Council

Ключові слова: *інвалідність, соціальна інтеграція, професійна реабілітація.*

Key words: *disability, social integration, professional rehabilitation.*

Вступ. В Україні, як і в багатьох розвинутих країнах світу, кількість людей з інвалідністю постійно зростає. Це зумовлено наявністю численних факторів, серед яких найбільш значущими є: недостатній рівень медичної допомоги, труднощі із придбанням ліків і медичних послуг, забруднення (зокрема радіаційне) навколишнього середовища, техногенні катастрофи, дорожньо-транспортні пригоди, військовий конфлікт на Сході України.

Більшість людей з інвалідністю потребують особливих, специфічних умов проживання, обслуговування та працевлаштування, які дадуть їм змогу почуватися повноцінними членами суспільства.

Мета дослідження – з'ясування механізму інтеграції людей з особливими потребами у суспільство шляхом соціальної підтримки та дослідження такого практичного досвіду в об'єднаній територіальній громаді.

Поставлена мета передбачає виконання таких завдань: визначення стану дослідження проблеми соціальної інтеграції інвалідів у суспільство шляхом аналізу чинного законодавства з питань соціального захисту цієї категорії громадян, обґрунтування необхідності та доцільності інтеграції осіб з інвалідністю засобами соціальної підтримки.

Виклад основних результатів. Реалізація всіх прав людини всіма членами суспільства, зокрема повної участі людей з інвалідністю в житті суспільства та його розвитку, вважається центральною місією ООН, що знайшло своє відображення в Конвенції про права осіб з інвалідністю. Останнім часом у світі медично-благодійна модель ставлення до інвалідності змінюється на соціальну, яка відповідає принципам Конвенції та визначає пристосоване до її потреб оточення.

Соціальна модель надання допомоги особам з інвалідністю передбачає вирішення проблеми інвалідності через створення соціальних служб, центрів соціальної та професійної реабілітації.

Послідовність державної політики стосовно поліпшення соціального захисту осіб з інвалідністю, реалізації їх прав на участь у суспільному житті знайшло своє відображення в гармонізації вітчизняного та міжнародного законодавства. Національне законодавство є достатньо прогресивним, однак його впровадження має певні складності, як на центральному рівні, так і на місцях. В більшості видів соціальної гарантій особам з інвалідністю, які передбачені законами України, не мають належного фінансового підґрунтя і покладаються на територіальні громади.

Як приклад, в м.Умань, Черкаської області, де проживають 6 тис. осіб з інвалідністю, працюють 13 програм соціального спрямування. В міському бюджеті передбачено 1,5 млн. грн. для надання додаткових соціальних пільг населенню, в тому числі особам з інвалідністю по зору I та II групи, без двох рук або без обох ніг, надається щомісячна матеріальна підтримка стомованим хворим, фінансова підтримка громадським організаціям.

Найперше слід приділити увагу створенню доступного середовища. У м. Умань для потреб маломобільних груп населення обладнано 302 об'єкти соціальної інфраструктури міста, світлофори обладнані мовним супроводженням, надаються послуги «соціального таксі».

У м. Умань діє потужна мережа соціальних закладів, які надають соціальні послуги дітям, молоді, сім'ям, особам з інвалідністю, пенсіонерам та іншим вразливим категоріям населення.

Умань пишається здобутками в сфері реабілітації, яку здійснюють 3 Центри реабілітації: Центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів «Пролісок», Центр професійної реабілітації інвалідів та Реабілітаційний комплекс для людей з особливими потребами. Система реабілітаційних закладів м. Умань забезпечує доступність до послуг осіб з інвалідністю та повний цикл реабілітації від самого народження до останніх днів життя.

Важливу роль у соціальній реабілітації осіб з інвалідністю відіграє забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, спецавтотранспортом. Вдосконалення електронної системи обліку та контролю за виготовленням і видачею технічних та інших засобів реабілітації і створення на його основі Централізованого банку даних з проблем інвалідності сприяло поглибленню адресності послуги. В м. Умань, крім механізму забезпечення засобами реабілітації за державні кошти, потребуюче населення може користуватися пунктом прокату таких засобів та послугами протезно-ортопедичного відділення.

Однією з умов забезпечення зайнятості осіб з інвалідністю є професійна реабілітація, що включає психологічну підтримку, професійну орієнтацію, професійне навчання.

Уманський Центр професійної реабілітації осіб з інвалідністю, який діє з 2001 року, пропонує навчання п'ятьом робітничим професіям за ліцензією Міністерства освіти і науки України.

Для реалізації права осіб з інвалідністю на трудову зайнятість для всіх господарюючих суб'єктів законодавчо встановлено чотирьохвідсотковий норматив робочих місць для працевлаштування людей з інвалідністю, а для підприємств з чисельністю від 8 до 25 працівників – у кількості одного робочого місця. З'ясовано, що м. Умань на таких підприємствах працює 1,2 тис. осіб з інвалідністю, що становить майже 8,0 % від чисельності всіх працівників та 22% – від загальної чисельності цих осіб.

З березня 2006 р. на законодавчому рівні особам з інвалідністю, які зареєструвались у службі зайнятості, як такі, що шукають роботу, почали надавати статус безробітного. В Уманському Центрі зайнятості з облікованих осіб з інвалідністю, які шукають роботу, тільки 17% осіб працевлаштовуються.

Досліджено, що більшість роботодавців не поспішають брати на роботу людей з інвалідністю, їм вигідніше заплатити адміністративно-господарські санкції за невиконання нормативу робочих місць, ніж взяти таку особу та пристосувати робоче місце до її потреб.

Важливу роль у забезпеченні зайнятості осіб з інвалідністю відіграють і громадські організації інвалідів, їх підприємства та організації. Понад 80 років тому створені учбово-виробничі об'єднання, підприємства, цехи, дільниці УТОС та УТОГ. На прикладі діяльності Уманської територіальної організації УТОС з'ясовано, що вона має виробничу сферу, де працює 70 незрячих осіб. В умовах жорсткої економічної конкуренції досить складно ефективно функціонувати підприємствам, де понад 50% працюючих – особи з інвалідністю. Хоча саме там вони не відчують дискомфорту та дискримінації, і це є вагомим аргументом того, що державі слід підтримувати діяльність цих підприємств.

Важливою умовою раціонального працевлаштування осіб з інвалідністю є допомога супроводжувача в процесі їх працевлаштування. Це право затверджено Державним стандартом соціальної послуги соціального супроводу при працевлаштуванні на робочому місці в 2016 р., апробацію якого було проведено відповідно до наказу Міністерства соціальної політики від 04.05.2016 р. № 489 на базі Уманського Центру соціальних послуг.

Важливим для людей з інвалідністю є і фізкультурно-спортивна реабілітація. В м. Умань для цієї мети створено Реабілітаційно-спортивний клуб «Умань», команда спортсменів з інвалідністю - випускників Центру реабілітації, які є призерами не тільки міських і обласних, а й міжнародних змагань.

Інтеграція людей з інвалідністю в суспільстві може відбуватись і через культурні заходи. В м. Умань проводились: творчо-реабілітаційний тиждень «Умань», огляд-конкурс «Повір у себе», щомісячне засідання «Надвечір'я» та правовий всеобуч «Уманська родина» та інші.

Висновки. Обов'язком кожної розвинутої держави є надання допомоги в сфері захисту прав осіб з інвалідністю та створенні необхідних умов для їх повноцінного життя. Приклад м. Умань свідчить, що сучасна соціальна інтеграція людей з інвалідністю має свої досягнення, які забезпечують самі територіальні ромади прогресивними методами соціальної підтримки осіб з інвалідністю. Водночас наявно чимало проблемних питань на законодавчому рівні, які потребують розв'язання.